

APRILIE 1984

SUPPLEMENT EDITAT IN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN
DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

SINTEZE

I. Drumul prin literatură

Cind George Călinescu își alcătuia monumentală Istorie... literatura Bucovinei se afla încă într-o stare care i-a permis criticului s-o sancționeze fără echivoc, apreciind doar „buna frământare culturală” de aici. Explicația găsită de critic atunci nu se mai poate susține astăzi. În fond nici criticul nu și-a propus să analizeze întim modestele realizări ale literaturii bucovinene din acea vreme. O atare înțelegere, din perspectiva cunoașterii nuanțate a evoluției fenomenului cultural bucovinean, se impune însă în momentul de față. Cu atât mai mult cu cât, se pare, afirmațiile lui George Călinescu, acționând faticid, s-au constituit o bună bucată de vreme într-unul din „complexele” literaturii acestui spațiu. Din acest punct de vedere, o istorie socială mult mai severă decât din alte zone ale țării explică în bună măsură „Limba peltică” (Titu Maiorescu) a scriitorilor bucovineni în momentul în care geniul eminescian se afirmase deja și mai apoi — în perioada interbelică — preluarea fără discernământ a unor modalități și curente din literatura universală. Un efort de „sincronizare” cu mișcarea literară din întreaga țară pe de o parte, cu literatura universală pe de altă parte este detectabil de-a lungul întregului parcurs al literaturii din Bucovina. Fără îndoială, el nu este suficient pentru afirmarea unor valori. Literatura, ca toate celelalte arte nu poate fi complăcită cu explicații în lipsa obiectului în sine — opera. În fapt, scriitorii bucovineni s-au aflat, după război, în fața a două „complexe”. Unul generat de transformările social-economice innoitoare și un altul de ordin cultural, izvorit din aprecierile deloc favorabile ale lui George Călinescu.

O altă latură a infirmării aserțiunilor critice la care ne reținem se încheie prin constituirea din însăși realitatea literară a Bucovinei de astăzi. Aceeași mică regiune despre care vorbea reputatul critic probează astăzi un fenomen literar deloc neglijabil a cărui cuprindere și complexitate vizează întreaga viață literară contemporană.

Fără ostentație, se poate afirma, în acest moment al bilanșurilor, că perioada postbelică este epoca de afirmare și de maturitate a literaturii bucovinene. Dacă până în 1944 era de apreciat doar „buna frământare culturală”, ultimii patruzeci de ani permit identificarea etapelor evoluției literaturii române în chiar numai operele scriitorilor din această parte a țării. O epocă a eliberării de complexe și a unor opere de referință, atât în proză, cât și în poezie.

Impactul literar din primele două decenii postbelice surprinde proza prin puțini scriitori bucovineni în activitate (Poezia, la care ne vom referi într-un alt număr al revistei, beneficiind de un cap de afiș — Nicolae Labiș — va avea de la bun început un traiect valoric deosebit de cel al prozei). Concesiile făcute unor concepții dogmatice sînt inerente. Unele lucrări semnate de Eusebiu Camilar, Dragoș Vicol sau Mircea Șerbănescu în această perioadă ilustrează cu prisosință căutările prozei românești în general. Desigur, nici una dintre scrierile apărute acum nu pot fi citate printre acele piese — puține, de altfel — purtătoare de valori autentice. Schematismul, optimismul lozincard, șablonul structural și expresiv, linearitatea subiectelor și a personajelor, idilismul pueril, didacticismul ostentativ sînt cauzele unui surrogat literar necesar poate fiecărui autor în parte, cititorului și chiar criticului avizat pentru o mai rapidă trezire la realitate. O „criză” din care literatura română avea să revină moralmente fortificată de experiența nonvalorii.

Deceniile de după 1960 înregistrează firească și rapidă revenire a literaturii la nivelul posibililor comunicări valorice cu trecutul. Pentru Bucovina, anii aceștia semnează actul de naștere a adevăratei literaturi. Scriitorii tineri sînt cei care înving nu numai complexe provinciale, dar și pe cele ale crizei anterioare. Faptul trebuie pus în directă legătură cu fenomenul politic din țara noastră.

Implicarea politicului în artă, deschiderea unor nebănuite orizonturi ale libertății actului de creație și în expresie sînt premise ale unor acumulări fără precedent. Urmind îndeaproape istoria politică a țării, literatura îi înregistrează drumul ascendent. Larga democratizare a tuturor compartimentelor existenței societății noastre de după 1965 are influențe benefice asupra literaturii, care devine la rîndu-i element politic și politizant prin dobîndirea de noi și noi valențe ale obiectivității necesare procesului de zugrăvire realistă a istoriei. De aici extraordinarul interes al marelui public mai ales pentru romanul ultimelor două decenii care nu mai este o simplă radiogramă a epocii, un roman care înregistrează pasiv evenimente politice și sociale, ci un principiu activ al autocunoașterii unei societăți.

Se explică astfel de ce numele unor scriitori precum Platon Pardău, Pan Solcan, Ion Tușui, Norman Manea, Vasile Andru, Radu Mareș, Onu Cazan, Ion Filipciuc nu sugerează astăzi nici unui cititor izuri provinciale. Dimpotrivă, toți cei menționați, precum și alții la care ne vom referi pe parcurs, au marcat la apariția unora din cărțile lor momente de inedit consemnate deosebit de favorabil de critica literară și căutate fertile de cititori. Or, reacția cititorului în fața prozei ar trebui consemnată chiar înaintea criticii, întrucît ieșirea prozatorului în lume se face în primul rînd de dragul cititorului.

Totuși, o radiografieră critică a prozei ultimelor decenii permite, în chiar evoluția aceluiași scriitor, dar și a tuturor în

(continuare în pag. IV)

Octavian NESTOR

Ion GRIGORE:

„Ionică”

URARE CĂTRE COLINDĂTOR

Aducătorului acestor rînduri
gînd bun ziua și noaptea
Aproape de începutul anotimpului
o urare de ani și de — cum spuneam —
Lilieci aprinși în april

Mi-e foame zice unul apoi celălalt
bate vînt aspru dinspre desert — arde
Tineri fiind cită poezie
în nisipul acesta migrator și liber!
Aducătorului ani mulți și zăpadă pămîntului.

Ion HURJUI

APRILIE

Triste sînt semnele de întrebare
asupra a ceea ce știm
dragostea oricî e de mare
o s-o sîrșim

nici moartea n-o să fie altfel
nici noi n-o să fim robii ei
cu niște mîini de oșel
o să-i găsim șapte chei

trece și lumea deasupra noastră
pe o alee într-un parc mort
cerul cu bolta-i cea prea albastră
ni se așterne ca un vechi cort

Nicolae PRELIPCEANU

A PRIVI

Un spațiu ce te primește în ambianța
operelor sensibilității artistice este totdea-
una locul în care intri, întii de toate,
în „polemică” cu tine însuși. În care,
ca un reflex, meditația e supremă ros-
tire. Unica șansă de a te întreba și a
înțelege. Fiindcă numai întrebările au
privilegiul unui răspuns. Și, atunci cînd
și le pui, aspiri la limpeziri. La dreptul
de a aparține celei mai adînci zone a
spiritului uman. Altfel, prezența în fața
creației ce mărturisește har și autentic
e un gest aproape mort. Un gest care
seamănă cu teama de a deschide o carte,
pentru a nu te contamina de viața ei.

I-am văzut pe mulți în Galeria de
artă a municipiului nostru. Singuri sau
alături de cei care, supuși de taina culorii
în care mai lucra sufletul lor, îmi păreau
nefîrsec de „vinovați”. Ei înșiși mistuiți
de întrebări. De parcă aici și-ar fi cuce-
rit partea de natură în care se poate res-

pira. Totul se petrece, de fiecare dată,
într-o liniște numită respect. Sau poate
mai mult. În această tăcere, sinceritatea
în fața artei încearcă să deslușească, să
descopere neliniștea ce vine din arderi
nepereche.

Cu o vreme în urmă, în acest spațiu
dăruit oamenilor Sucevei cu sentimentul
că-l meritau demult, liniștea s-a numit —
și a fost — o limpede ipostază a res-
pectului pentru creațiile plastice ale lui
Ion Grigore. Un împătimit al culorii? Cu
siguranță. Dar și un suveran al ei.
Intrucît știința de a „fese” culoarea —
totdeauna vibrantă — în imagini vine
dintr-o inefabilă exprimare a personalității
artistice, dăruind ochiului și inimii
clipa unei neasemuite bucurii. „Citindu-i”
Operele, parcă te afli acasă. Împreună
cu bătrînii, cu voievozii, cu case și ar-
bori sănătoși, cu monumente și omături.
Și cu Ion Grigore. Oarecum tăcut, cu
sufletul dus în lumea din preajmă și din

veacuri, să se împace cu el însuși într-o
altă izvodire a sensibilității, într-o altă
roștire a culorii.

Cîți și cît am meditat, în liniște, în
fața tablourilor sale? Greu de spus. Mulți
însă revin în ambianța aceleiași Galeriei,
își pun întrebări — fără ele, în noi nu
ar viețui decît suficiența —, rememorează,
cheamă imagini care, acum, cînstesc
alte locuri sau se află pe șevalet,
în alcătuiri ce se vor ale eternității. Pen-
tru că, aici, trăiește ceva din crezul întru
frumos și biruință peste timp al lui Ion
Grigore, atît cît l-au putut onora sime-
zele unei încăperi prea mici pentru ma-
rele gest al trecerii cu gîndul și simțămîntele
prin orizontul de lumină al artei. Trăiește
ceva din neodihna pictorului, din
întruparea ei — ca o flăcără curată —
în creații ce nu mai sînt ale lui. Fiindcă
le purtăm în noi.

Ion PARANICI

autograf

Acad. ION COTEANU

O limpede dovadă de mare vrednicie

Despre limba română se poate vorbi ca despre mamă sau despre iubită, ca despre fii și fiice, nepoți ori strămoși, ca despre întregul nostru suflet, cel din fiecare zi și cel din visurile îndrăznețului viitor. Ea stă în imaginile lumii din afară și în cele din nemărturisitul adînc al minții. Ne însoțește în știință și în conștiință, de la naștere pînă la moarte. O cîntă, au cîntat-o și o vor cînta poezii, căci o trăim, o mîngîiem și i ne supunem. I se cuvîne dragostea, i se cuvîne respectul, i se cuvîne învățătura tuturor, de la mic și pînă la mare.

Dar — ar putea pretinde cineva — toate limbile au astfel de virtuți și de drepturi. E adevărat! Numai că pe a noastră o aflăm din veac în istoria și cultura poporului, întovărășindu-i credința nestrămîtată în unitatea lui spirituală căreia i-a devenit cunună. De aceea, cînd au intrat pe scena istorică a lumii moderne, scuturîndu-se de complexe, într-un ritm și cu un entuziasm nemaîntîlnit altundeva, românii au făcut din graiul lor simplu de atunci instrumentul eficient pentru orice pretind acum cultura și civilizația universală. Totul în mai puțin de o sută de ani. De la sfîrșitul secolului al XVIII-lea la sfîrșitul secolului trecut!

Nu-i oare aceasta dovada limpede de mare vrednicie?

LIMBA NOASTRĂ (8)

Limbă literară și unitate lingvistică (2)

Dialectele, deși în cazul limbii române nu sînt atît de deosebite între ele ca acelea ale altor limbi, reprezintă rezultatul tendinței de diversificare lingvistică și „divergențele” dintre ele pot crește dacă nu există instituții menite să le controleze, atît cît este posibil, firește. Existența aspectului literar al limbii comune și cultivarea lui prin instituțiile de stat, între care școlii de toate gradele îi revine un rol însemnat în această privință, apoi mijloacele de comunicare în masă, specifice epocii moderne (presa scrisă și aceea vorbită — radioul, televiziunea), fără să înlăture dialectele din comunicare — căci ele rămîn valide în mediul familial și în cercuri sociale de amploare locală —, le restrîng totuși sfera de folosire. Sub raport științific, dialectele trebuie studiate, particularitățile lor sînt de înregistrat și de conservat în monografii și arhive fonogramice, ca aspecte distincte din perspectiva geografică ale celui mai proteic component al patrimoniului național, limba vorbită de întregul popor — rostirile, cuvintele, formele și combinațiile acestora din urmă, specifice fiecărui dialect sau grai, fiind corecte în locul și în mediul social unde ele se folosesc prin tradiția culturală locală.

Dar nu mai puțină importanță este de acordat limbii literare, expresie a unei culturi unitare la scară națională, folosirea și extinderea acesteia pe spații geografice și în medii sociale variate exprimînd gradul de civilizație lingvistică a vorbitorilor.

Nici limba literară nu este complet omogenă, ci prezintă varietăți în funcție de specificul activității sociale în cadrele căreia este folosită, varietăți numite stiluri funcționale, dintre care cele mai importante sînt stilul beletristic, stilul administrativ-juridic și stilul tehnic-științific. Dacă primul este mai deschis la diferitele aspecte „interne” ale unei limbi (limba veche: graiuri, dialecte, argouri, jargoane), ultimul este deschis influențelor externe (exercitate de alte limbi), creînd prin aceasta o punte către comunicarea interlingvistică, între vorbitorii de limbi diferite. Pînă în sec. al XVIII-lea normarea lingvistică era îndreptată în special spre „interiorul” limbii române, cum o dovedește atitudinea traducătorilor de texte eclesiastice; o dată cu a doua jumătate a aceluiași secol orientarea în consolidarea limbii române literare moderne se îndreaptă spre „exterior”, prin Școala ardeleană, care acordă o mare importanță limbii latine, motivația fiind nu numai culturală, ci și politică (referîndu-se la romanitatea limbii noastre, la continuitatea poporului român în Carpați și la Dunăre și la unitatea lui în toate cele trei principate românești), și prin orientarea unei părți din boierime și a burgheziei românești incipiente, la sfîrșitul sec. al XVIII-lea, spre cultura și limba franceză, achizițiile lingvistice rezultate din astfel de contacte avînd drept consecință îmbogățirea spectaculoasă a limbii noastre literare și, prin aceasta, facilitarea contactului europenilor cultivați cu limba și cu valorile culturii românești. Sincronizarea cu Occidentul european, postulatată de Lovinescu în ceea ce privește civilizația românească în general și literatura română în special, fusese aplicată avînt la lettre în ceea ce privește limba noastră literară.

Constantin DOMINTE

Meditația ca supremă rostire

Cu *Armura solară*, Ion Beldeanu se include ferm în categoria poezilor ce abolesc, iluzia lirică, necercetată de aici un complex, strident la unii confrăți de generație, de a auzi din urmă ultimele inovații poetice. Opțiunea sa, evidentă și în volumele anterioare, dar acum totași și programatică, ține de integrarea în marea și inepuizabila familie a neoromanticilor, care face breșe și în ultima generație. În fond, „armura solară” pe care „arborază” este poezia, înțelegând ca lumină și căldură, strălucire în negurile crepusculare ori nocturne ale stărilor de suflet autumnale, dogoare pe zăpezile anotimpului unei vârste din ce în ce mai apropiate.

Dar poezia pentru Ion Beldeanu nu este deloc platoasă invulnerabilă la săgețile timpului (ca la clasici), ci doar cămașă de mîre al singurătății, mod de rostire a singularității romantice: „Noi venim de departe dintr-o / Altă fereastră a timpului prin care / Focșește trifoiul și mireasma podului / Suspendat între cariatidele verii” și cale de evadare către un anotimp revolut: „Deschide fereastra cuvîntului / Se aprinde în porțile zoriilor / Năvălă dau căii de purpură / Răvășind dimineața miremelor”. Poziția aceasta impune abolirea prezentului, în fond negarea lui, întoarcerea nostalgică în trecut, pe itinerariile unor mirabile incendii ale sinelui, către un Eldorado al erosului și, la polul opus, neliniștea dublată de voluptatea tristeții, a unui viitor al declinului, sigur, prezizibil și imaginabil în infrastructura lui. Între tumultul verii și liniștea iernii se intervine însă prăpastia de neguri și brume a prezentului — o toamnă fără virtuți: „Neliniștile drumuri prin curata cîmpie / A zilei peste care se scutur elite / Adevăr al așteptării și ploaia ce / Sea-

mănă vrăbii în gura de fluier / Există acea mișcă cînd vara / Devine poveste-n cămașa de plumb / Ca și cum strigătul meu ar rețea / Cuvinte prin ferestrele casei pustii // Trebuie să fii acolo în miezul străvezii / Al întimplării între inelele / Mohoritelor tăceri să-mi auzi brațul / Rămas ca o visă zvrilită pe țărni”. De această suspendare a timpului care este prezentul se teme poetul: „Gîndește-te: cine sparge orele goale / Cu vîntul conțuză atîrînd zdreanțită // Dincolo de clepsidra

E gîndul acum e rostul tăcerii / Sulfetul cîntă pe harpe de pace / Și-aiete din toate o părețe de viață”. Starea aceasta generează epitalamuri care nu pot să nu fie sentimentale, dar rămîm poezie datorită suportului metaforic dens și supun care le sustine și unei tensiuni senzoriale bine strunite: „Dimineața elatînd candelă / În trupul, rîmte căldura și / Vrajă adună întîmplarea / Prin care țese ea trece / Ușurîndu-și coroana nimirii / Sub copleșitorul dangăt floral // Tu pentru rod hărăzit

ființa se supune fără zbateri unei faidice liniști: „Vîntul încercă fereastră: aici / Pare a spune e scoica albastră / Și marea promisă a fi căpătii // Pleacă-te malul vînteste sub zid / Numai el statornic biciuie căii de noapte / Prin zăpezi cu nesomn galopînd // O să te-ajungă cu limbi ascuțite / Îți va secera casa, și gîndul / Puncte începute-n uitare suind // Numele meu vai scut, prea fragil”.

Astfel, *Armura solară* se constituie din două spații poetice distincte, aflate într-o romantică stare de opoziție, despărțite de un teritoriu în care liniile de forță ale celor doi poli se anulează generînd o stare de vid: „Păsări tirzii înotau către sud / Lumina murea prelînsă-n semînte // Mă depărțam și nu știam ce mișcarea / Toarce ascunsă...”.

Tot de sorginte romantică este retorismul accentuat crescînd citeodată pînă la diapazonul tiradei; poetul oficiază cu bună știință și cu nedisimulată voluptate, ceea ce se simte, după părerea noastră, fără a dăuna, la toate nivelele comunicării poetice. Tot la fel acționează un manierism supravegheat conștient în fracturarea discursului liric și a structurilor prozodice. Efectul ar putea fi totuși dăunător dacă n-ar fi echilibrat de un metaforism cu deschidere foarte largă, eliberat de orice prejudecăți ale logicii, posedînd o aprecieabilă forță de șoc.

Armura solară, volum construit cu mesteg matur și pedanterie dovedește o ascensiune sensibilă a poeziei lui Ion Beldeanu, un definitiv act de prezență în cîmpul poeziei noastre contemporane.

*) Ion Beldeanu, *Armura solară*, București, Editura Eminescu, 1983.

SCUTUL MEMORIEI*)

acestor cuvinte / Picotînd printre blînde nimicuri”, de ea se apără cu singura armă compatibilă cu poezia — amintirea; dar scutul — memoria — are la Ion Beldeanu avers și revers, pe o față figurînd efigia cuplului erotic pierdut în trecut, iar pe alta peisajul calm al zăpezilor viitoare. Trecutul este „vară nebună hohotînd peste tei”, unde nopțile sînt luminate de stele și de felinarele florilor de salcîm, iar „moartea chiar moartea-i un basm oarecare”. Poetul rememorează o grădină a Paradisului imbibată de o blagiană atmosferă de taină; acolo cuplul reface marea aventură a inocenței primordiale: „O, clopotul ploii și albe sulfine / Neștiutori noi fi-vom cu fire amare / De iarbă în dinți spre vară intrînd / Pereche curată-n grădini măsurată // Nimic nu se pierde din tainele mari /

iată / Acesta e aburul veșniciei / Aripă de pace bat dinspre copacul / Amintirii în care fîi / Voi prinde cea mai frumoasă / Cunună de smirnă”. Impresionează plăcut la aceste poeme de dragoste, care, cantitativ și calitativ, dau nota caracteristică a volumului, unitatea de tonalitate lirică, ambitusul amplu și cromatic delicat, rareori întrerupt de stridente metafore parcă înadins căutate.

Reversul scutului cuprinde, după o expresie a poetului, „povestirea viitorului”, adică edificarea lui nu după capriciile fanteziei sau meandrele fricii, ci riguros, prin opoziție cu trecutul, ca „un balans de zăpezi ridicat lingă suflet”. Aici timpul se rarefiacă și curge mai lent, obiectele care populează spațiul poetic se fac hieratice și dobîndesc o putere ocultă,

Și poezia lui Cătălin Ciolca emană tot dintr-un suflet funciar romantic; nota ei diferențială pare a consta din transportarea unor teme specifice romantismului direct în cîmpul de forță ontologic și liric contemporan, după aspirarea, din zbor planat, a unor sugestii din estetica simbolistă (de la Mallarmé, dar nu numai) și după ocuirea cu grijă a convulsiilor poeziei primei jumătăți a veacului nostru. Rezultatul este poezia de o transparență netrucată, în care respectivele teme, copleșitoare în masivitatea lor, sînt expurgate de canavaua fenomenală, eliberate din recipientele structurilor închise și lăsate să plutească liber, aparent fără o țintă precisă, dar vizînd, în fond, spațiul înalt al ideii. Poemele capătă astfel fluiditate, de fapt, o beneficiă imprecizie: sub aparența tranzițiilor, a surprinderii clipei, ele caută să descopere nexul revelator dintre individual și universal, să realizeze saltul din experiența individuală, aproape incomunicabilă, în atemporal.

Tema romantică a însingurării, a izolării artistului, este motivul fundamental din *Discursuri și peisaje* — discursurile fiind, în marea lor majoritate, soliloquii — dar nu este impodobită nici cu romantica aură luciferică, nici cu orgolioasă damnare simbolistă, neavînd o sursă metafizică ori socială. Vocația de eremit, însoțită de cea, voluptoasă, a suferinței și a umilinței, se lea-

gă nemijlocit de asumarea conștientă a misiunii de comunicare orfică a esenței lumii, aprioric imposibilă și datorită inaccesibilității codului (dintru început întors în sine) și pentru că instrumentul ales — cuvîntul — este imperfect; vinovăția, deci, îi aparține poetului în exclusivitate. Condiția lui este cea a Trecătorului: „Trecătorul acela ciudat / cum taie noaptea / făcîndu-și drum din strigătul

lă, // că acesta este singele tău, bietul tău singe, / care curge fără oprire”, damnare care nu exclude, ba mai mult, presupune menirea mesianică; poezii sînt neamul înainte-mergătorilor purtători ai „flamurii sacre a neprihănirii și dragostei”, gata pentru jertfirea de sine, pregătiți să cadă, la capătul drumului, într-o „veselă vale albastră”, dar fără a afișa eroism, fiindcă numai celor aleși le este dat a-i

că nu am ajuns că / încă nu am ajuns și de altfel nici nu se poate / pînă acolo unde încep sau se sfîrșesc / ploaia și celelalte ploaia și celelalte” (Ploaia și celelalte).

Peisajele, al doilea ciclu al volumului, sînt elegii la paradisul pierdut al copilăriei în două ipostaze distincte: ca reconstituire a unui spațiu închis definitiv în memorie și ca recuperare a acelor irepetabile stări de suflet fluide — miraculoase suspendări — plutiri în etern — pe care numai copilul le poate trăi: „Pe un deal foc de vreascuri arzînd / Departe, primăvara călare pe-o mătură urca / Să fi fost în seară atunci, iar aerul țipa / Ca un val, poate ca un val care ar țipa, //...// Ardea un singur foc, acolo, departe. / Atît de departe ca o voce răspunzînd undeva / Și un singur copil aruncînd vreascuri, în marte, / Și făcîndu-și subțiate de vînt și cam așa ceva”. (Peisaj).

Starea de vulnerație este izvorul poeziei acestui volum straniu, de o blîndețe tentaculară, saturat de inocență și modestie. Cătălin Ciolca este poet dintr-o stirpe aproape stînsă în zilele noastre.

Mihail IORDACHE

*) Cătălin Ciolca, *Discursuri și peisaje*, București, Editura Cartea Românească, 1983.

FORȚA INOCENȚEI*)

lui // Cu ochii însingurați / în nodăți în batistă // Și gîndul care îi aleargă înainte / ca un ciine de pază // O și brațele sale / rupte de trup / de o parte și de alta // Cu ce stranie nepăsare / spune pietrelor // Umbra aceea / care nu atinge aerul / nici pămîntul // Trecătorul care taie noaptea / cu un baston ușor / lovînd zidurile / viața”. Același mod de a gîndi des-tinul artistului generează un nuanțat poem (vag kafkian) despre fatalitatea damnării, al cărei resort ține tot de împlinirea vocației: „...și cine poate crede / că te-ai rănit în vis / cu un cuțit foarte ascuțit, / încercînd să descojești o portoca-

vedea pe cei ce se-mplesc prin sacrificiu „zburînd ori plutînd peste ape” (Hermetism).

Motivele meditației asupra condiției poetului și finalității poeziei comunică între ele, ciclul „discursurilor” constituînd un vast poem pe această temă; reflecția asupra goanei după himera frumuseții face corp comun cu cea asupra funcției purificatoare a poeziei, a infinițelor și, totodată, insesizabilelor ei puteri: „să nu ne înșelăm însă cu bună știință / ploaia nu începe și nu se sfîrșește într-un loc / anume ba chiar nu începe și nu se sfîrșește / uite abia acum abia acum / înțelegem ce bine este

PROFESORUL

Universitatea ieșeană a impus mari personalități în lingvistica românească. Ajunge să amintim numele lui Philippe, Iorgu Iordan sau George Ivanescu pentru a sugera imaginea unui arc de aur între două secole.

Descendent și beneficiar al unor mari înaintași, profesorul universitar Gavril Istrate și-a dedicat activitatea, în mod constant, descifrării tainelor limbii noastre; de predilecție, limbii române literare. Preocupările lingvistice ale universitarului de la Iași încep de timpuriu. Ele vor însuma în curînd o jumătate de veac.

Încă de la vârsta de 21 de ani, Gavril Istrate publică frecvent articole unde interesul pentru studiul limbii coexistă rodnic cu dragostea pentru literatură.

Totuși, de la „Recenzie pentru Nicolae Drăganu”, din 1935, pînă la volume de sinteză precum „Limba română literară”, sau „Originea limbii române literare”, predominantă se dovedește a fi aceeași: lingvistica.

Gavril Istrate construiește argumente inedite și plauzibile pentru a demonstra că limba română literară își are obîrșia în Transilvania. Convingerea lingvistului este exprimată fără echivoc: „Transilvania trebuie considerată vatra limbii române literare”. Această convingere se bazează pe îndelungă analiză lexicală și fonetică a textelor pre și postcoresiene, pînă la literatura modernă. Autorul află multe puncte de sprîjin în proza artistică, mai cu seamă în cea sadoveniană.

Vocația omului de catedră a consumat întotdeauna ca a cetățeanului desăvîrșit.

Prin întreaga sa activitate, profesorul universitar Gavril Istrate imprimă lingvisticii românești modalități de studiu noi.

Îi dorim mulți ani întru „creșterea limbii românești / și-a patriei cînstire”.

Gheorghe LUPU

DEBUT

CĂTRE ASFINȚIT

„Dacă am avea două suflete, pe unul dintre ele precis l-am vînder ca să-l putem întreține pe celălalt. Din nefericire nu avem decît unul singur și de prea multe ori îl vîndem și pe acela, neavînd cu ce să-l ținem”.

Pe ulița pustie alerga un cal alb învîrtejînd în urma copitelor un stol de frunze galbene, ametea de brumele timpurii. Seara își tira aripile peste dealuri, în tăcerea de aur a toamnei.

„De unde atîta liniște? A amușit prea dintr-odată satul. Unde e vorbăria goală a lumii? Unde e gilceava între vecinilor? Se schimbă lumea. Și locurile se schimbă. Ca și anotimpurile. Vine iarna... Vine iarna...”.

Valea, care izvora dintre dealuri, de hăt departe, își cerea, mută, dreptul de a hoinări. Și, șovăielnică, înainta pășînd nevolnic, cînd spre dreapta, cînd spre stînga, ca un om ce s-a ridicat de la al multulea pahar, pierzîndu-se undeva printre arinii prea truși ai lucrui. Se cădea să fi spus măcar un „Rămas bun!”

„Crezi în vîzduh? Eu cred. Sînt convins că nu minte niciodată. Îți spune sincer cînd se schimbă vremea, cînd se scoală soarele, cînd cade bruma. E o sursă sigură, vîdnică de încredere, de la care să primești informații...”.

„Sus, pe vîrfurile dealului, sînt doi brazi. Oare ce gîndesc ei? E o poiană așa de mare în jurul lor. Și cresc multe flori vara. E un vis să stai întins pe un petec de mușchi proaspăt clătît de rouă și să ascuți cum, deasupra ta, vorbește vîntul cu cetina. Dar eu nu înțeleg nimic. Vorbesc cifrat”.

La capătul răbdării, soarele roșu căzu și începu să se scufunde în pămînt și piatră. Zorît, un uliu porumbar fulgeră cerul de la miază-noapte la miază-zi, fără timp de răgaz.

„M-am speriat degeaba. Ce păsări de pradă brăzdează cernul! Ți-e tot mai frică să-l privești în ochi. Nici nu mai poți și ce poate cădea din semîn peste tine. Dacă ar fi să și se ceară să renunți la o parte din corpul tău, la ce ai renunța?”

„Aș da capul!”

Și lîndu-și rămas bun, pleacă la treburile lor.

Casian BALABAȘCIUC

DORU — MIHAIL MATEICIUC

narcis

e timpul să te aducă valurile te aștept asa cum digurile cercelază marea

★ ★ ★

sute de scoici expiră valuri marea de cenușă diguri verzi umbra unui catarg în respirația mea

lacul

lui Nicolae Labiș

lăsați-mă să viscolesc, să mingii brazii dați-mi drumul, nu voi întîlni nici un tramvai lăsați-mă să rid, să ingenuchez în noroi să sorb ploaia înaltă, să mă înec în lacuri

voi închide nuforii în cutii de conservă deasupra voi vărsa alcool, voi trăi ca la început lăsați-mă să mă joc cu focul, să întreb

pămînturile dați-mi drumul, nu voi întîlni nici un tramvai

o viață de om

în ritmul tobelor chemînd la luptă termitele construiesc clepsidre din bumbac greierii rezolvă documente de iarbă fiecare generație are o liniște anumiță

deasupra hățisurilor de fibre artificiale într-un bumbac de mătase fosforescentă plutește viermele cel alb, el trăiește o mie de ani apoi este pus să scrie o carte despre duzi și e ars pe rug fără drept de apel

înserare

trupul mi se sfarmă a înserare vai mie vorbele spuse au riduri

telegramă

(poeziei)

iarlă-mă fiindcă o spun (ia oglîndă): trupul tău mă înspăimîntă esti începutul absenței

să îndrăznesc

ești singură ca un copac uscat copiii îți zvrîcolesc în singe să mai îndrăznesc să te sărut

poesia

departe în noapte pe galerele tăcute singele prinde a licări

requiem urban

baionetele amurgului împing singele în afara trupului copacii scot flăcări prin frunze cenușile curg încet dintr-un nor sub geamuri zidite cu asfalt, umbra gingurește încă

★ ★ ★

vietăți din umed fosfor colindă întunericul, femei aprinzîndu-și țigurile

poesia

intră goală în luminare (fierbinți apele se grăbesc s-o ascundă)

ea este frumoasă și nu există

și totuși, înot împotriva curentului și mă înec încercînd să-i spun cît de mult o iubesc

● Nota poetică a cărții lui George Damian este dată tocmai de persistența acestui „tîrziu”, năstalgic, desigur. Tîrziu e erosul, tîrzie e amintirea copilăriei, timpul, fără îndoială, se precipită mai cu seamă spre tîrziu și așa mai departe. Poezele, în această ipostază constantă, devin „nocturne”, ori ziceri „de taină”, „triste” în sens ovidian. Numai visele întorc timpul înapoi, dar nu pentru altceva, decît pentru conturarea iluziei infinitului. Trezirea din iluzie, doar ea, provoacă poetului o scurtă stare de opoziție. Cert este însă că George Damian, excluzînd din această mișcare ireversibilă tragismul, a obținut propria-i ieșire din negură, adică intrarea în poezie pe calea seninătății născută din cenușă. (Valentin Tașcu, Steaua, nr. 10/1981).

● Devenirea, maturitatea, iminența stingerii, privite cu o tristețe reținută, cu luciditate virilă, dau acestei cărți un aer de gravitate și ceremonie. Fiind mai ales incantație, o dureroasă victorie a ființei asupra „spăimei umbrelor”, a „apelor stranie, fără țărături”, poezia lui George Damian aduce în „pădurile de frig”, „pe tărîmul neumblat” cuvîntul, cîntecul împotriva „umbrelor orbitor de adînci”. (Viorel Dârja, Zori noi din 17 mai 1981).

● George Damian aduce cu acest volum de versuri o și mai profundă nuanțare a trăsăturilor lirice definerii din cărțile anterioare: obsesia timpului scurs, nostalgia candorilor copilăriei, neliniștea unor iubiri neîncețese ori neîmplinite. Deși nu întru totul nouă, metafora „căpriorilor albaștri” ai copilăriei reușește să creeze o anume atmosferă de nostalgie, un clar-obscur care cheamă parcă, tainic, spre lectură. (Florentin Popescu, România literară, nr. 18 din 29 aprilie 1982).

● George Damian „își aruncă sonda” deopotrivă în prezent și în istorie, ambiția lui fiind de a capta acele izvoare care leagănă în unda lor ființa nemurii, mai ales fabulosul pămînt al Nordului. Trăim acum și aici, vrea să spună George Damian, o ureche a noastră este mereu deschisă spre strămoși, spre acci citorii de țară și de monumente cu care ne simțim și cu care sintem solidari. Repetata referință la străbuni tinde spre o integrare a vîrstelor revoluate în prezent, spre o comunicare neîntreruptă cu trecutul. (Nicolae Tîrziu, Cronica, nr. 9 din 2 martie, 1973).

● Construit polifonic, prin reluarea în variante distincte a unui instrumentar simbolic sigur și convergent (toamna, amurgul, copacul, fluturile și alte citeva, mai puțin frecventate), „Noapte de grație” dovedește o stăpînire matură a mijloacelor poetice și o conștiință limpede a resurselor de care dispune. Lirismul lui George Damian curge firesc în matca generației sale, fără pașise, fără atitudinilor statuar-fotogenice destinate posterității, în afara oricărui tentații facile de a epata gustul comun pentru senzaționalul de orice nuanță. Deși lirica lui este, prin excelență, confesivă, e clar că el aseză poezia deasupra propriei persoane. (Mihail Iordache, Pagini bucovinene, aprilie 1983).

● Deși în *Noapte de grație a lui George Damian*, cum însuși o spune, „A început să se facă tîrziu, / Orizontul a intrat într-un declin vinețiu” tăcerile vîrstei urcîndu-și mercurul la catul de sus al inimii, poetului i se întîmplă cel mai ciudat, mai fascinant eveniment, ca rîurilor aflate la capătul timpului și care mai găsesc puterea să se întoarcă spre izvoare: miraculoasa vindecare prin florile de tei: „Numai teiul, pe care l-am sădit / În fața casei noastre sub flacăra luminii, / Numai el, arborele acesta cuminte / Și cu flori mult aromitoare, o să izbucnească / Să-mi vindece toate stările. / Toate izbînzile — cuțite reci — / Arzîndu-mi trupul încă tînăr. / Astă noapte i s-au ivit florile / Și eu, nedormind, le-am ascultat răsunarea...”. (Marcel Mureșanu, Zori noi, din 27 martie 1983).

● Poezii delicate, grațioase și de o tulburare discretă scrie George Damian în „Tîrziu în decembrie” (Junimea, 1981), în care își caligrafiază meticolos interioritatea fragilă, stările melancolice ori tristețea iremediabilă. Versurile sale sînt fine radiografii lirice provenite din anestezia suferinței pînă la depărtarea ei aproape totală.

Mai consistente liric sînt poeziile din ultimul volum, („Noapte de grație”, Eminescu, 1982). Amestecul de frondă și cinism, grefat pe fondul unui lirism crepuscular, produce frumoase poezii, simpatice bufoneriei nostalgice în felul celor ale lui Radu Stanca. Poetul suferă acum de un fel de nervozitate lirică, starea de grație dinainte a devenit încordare și în spațiile ficierii gest se ghiceste predispoziția pentru spectacolul galant-amar. (Radu G. Teșosu, Flacăra, nr. 20, din 20 mai 1983).

● Prin „Noapte de grație”, George Damian obține o dublă răsplătă: oferă o autentică mărturisire drept trofeu al unor îndelungate pînde și frămîntări în peisajul imaginației și al lumii, și dă versului său un sunet de corn grațios rechemînd amintiri și obsesii. Pretutindeni vibrațiile mecanismului clipei neobosite stîrnesc o trăire elegiacă neprefăcută, o melancolie neîmbrăcată în stearină strălucitoare, ci-n mantia lacrimii pure. Simboluri cunoscute, unele bacoviene, reiterate (florile scuturîndu-se, ninsoarea anilor, toamna și ceșurile reci, apa, călătoria veșnic aminată, apusul, umbra, femeile în negru, somnul, plonjonul în neant etc., etc.), primesc un statut parcă mai aparte în versurile poetului. (Dumitru Țigăniuc, Caiete botoșenene, nr. 9, septembrie 1983).

se face întuneric...

*Se face întuneric și se-aude-n cerul celălalt
Un fel de plîns mocnit și dureros
Ast-noapte Doamnă eu te-am visat frumos
Și iarăși eram tînăr și înalt*

*Peste ființa mea nîngeau luminile din zori
Acasă mama învoacă un nou descîntec
Rugîndu-se ca să miroase-a flori
Trecînd prin apele pădurii ca un cîntec*

*Iar eu făcutul ultim dintre frați
Acoperit de viscolul din stele
Mă-ncumetam spre munții cei Carpați
Suflet și trup pe drumuri paralele*

*Se face întuneric și s-aude-n cerul celălalt
Un fel de plîns mocnit și dureros
Ast-noapte Doamnă eu te-am visat frumos
Și iarăși eram tînăr și înalt...*

iubirea, ca o flacăra de crin...

*Floare de crin floare de crin
Că un fior de salvatoare prelungire încă
Atunci cînd noi mai cutezam
Logodna-n liniștea din ierburi...
Prim bunii noștri prunci
Începem ca să presimțim
Mult mai tîrziu într-un final banal
Asfaltul trecerii spre bunul pîntirim
Ființa noastră pasăre nevinovată
Deprinde-atuncea zborul celălalt
Înrourată crește floarea cea de crin
Cînd noi ne odîhnim în liniștea-i curată
Purificați de-amețitorul ei venin
Și nici nu bănuim blestemele ce vin
Din anii cînd nemuritori fiind
Înmîresmînd a trupurilor noastre trecere
Iubirea-i ca o flacăra de crin...*

**GEORGE
DAMIAN**

iar fîntînile albastre

*N-au-ți cum umblă caii ca un gînd spre zori de zi
Nechezînd peste pămîntul unde dorm stăpînii lor
N-au-ți cum vine turma oilor ca o ninsoare
Pînă-n preajma unde-și nalță tîrgul tur-lele semeș
N-au-ți cum trec țărani pe sub stele coase lungi
Și cum casele rămase fără ei trosnesc prelung
Iar fîntînile albastre și-au mutat izvoarele
De nu au cum să-și mai facă cuib,
Cînd vin, cocoarele?...*

pîndă

*Frig peste tot și numai urme
De undeva din hăuri gonașii se-auzeau
La dreapta mea cercînd să scurme
Pîndea cățeaua slobodă și rea*

*Frig peste tot hăitașii au tăcut
Pădurea-i taină iar omătul mut
Ascunde-n el cu flăcări de răcoare
Mistreți bătrîni și sfinte căprioare*

*Cățeaua — arc întins — se gudură și geme
În nări miros de jiară-adulmecînd
Mistreții mișcă muntele rupînd
Tăcerea din omături și din mine*

*La stînga ca un bici o armă a trosnit
Din văi cu sîhle și prăpăstii dure
Gonașii sfioros au hăulit
Zăpada arde-acoperită de fluturi de pădure*

și eu atunci...

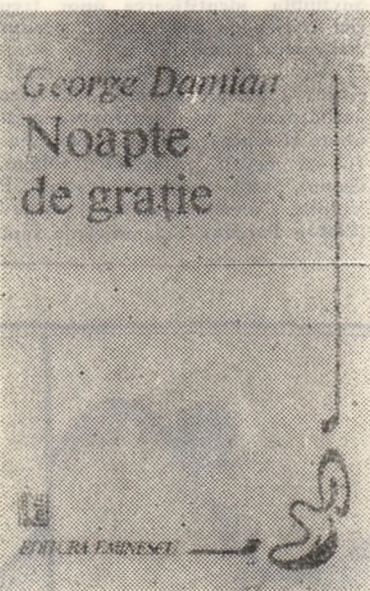
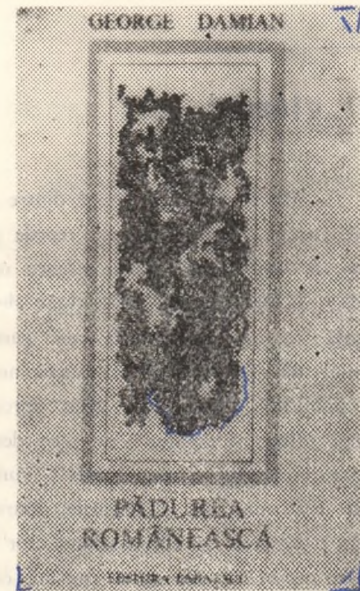
*Și o să mor și o să-mi fie frig
Mai vîrșnicii mei morți or să zimbească strîmb
Voi încerca să le explic, să strig
Dar ei mă vor urca pe-un dîmb
Un fel de deal l-am mai văzut cîndva
De mult de foarte multă vreme în tinerețea mea
Și o să-mi fie încă frig
Și o să uit să plîng și o să uit să strig
Doar mîna pîn-la raza ochiului s-o pun
Cu ea ca să rostese, să pot să spun
Și-atuncea o să-mi fie și mai frig
Și n-o să pot să spun și n-o să pot să strig
Iar mîna o să-mi cadă ca un șoim înfrînt
Mă va ascunde frica în pămînt
Urcînd ca apa unui pașnic riu
Mă veți găsi atunci în hob de griu...*

coloram

*La început pomii cînd verde
Cînd trist mai ales trist
Apoi florile le culegem
Și ele cîntă uscat
Nu-i nimic răsădîm altele
Pămîntul mai are putere
După flori ne colorăm ochii
Sau poate ochii-s flori colorate
Cu ei ne culegem iubitele
Culoarea mersului lor ne orbește
Și de atîta culoare cîntăm numai mov
Încetul cu încetul deprindem
Iarăși galbenul
În sfîrșit după o vreme
Și asta-i tare trist
Colorăm cuvintele unul cite unul
Pînă ce toate au aceeași culoare
Și atunci este singura dată
Cînd vai nu mai putem fi triști...*

se vede că...

*Cel care a gîndit lumea
A fost un poet genial de-a trecut el așa de ușor
Prin atîtea-ncercări; un fel de ecou
Al acelor dureri fișînd din mulțimea
Care abia deprindea marea aventură pe două picioare
Și de atunci a devenit posibilă
Orice fel de-ncercare trucînd
Adevăruri rostite din veci
Ca să fii însă nu-i de ajuns
Să-ți petreci trupul alb
Sprîjinit pe castelul de oase...*

NKAM NTANE (Camerun)

simbol

*Prelații nedreptății
lovesc pământul cu cirja sacră a mizeriei.
Sticleții, microbi ai forței brutale,
țin predici despre calm.
Tunuri autopropulsate pentru viitorul război
ii obligă pe negri să salute o cirpă
simbol de cer albastru
simbol de zăpadă albă
simbol de singe roșu
Simbol de nimic pentru mine.*

Traducere de Al. ȚENCHEA

DORIS MÜHRINGER (Austria)

poveste

*Intr-o noapte, pe o stradă la numărul patru
Am găsit un om la temelia unei case noi.
De departe i-am auzit plinsetul,
Chemându-mă ca un nechezat de animal ostenit
Și el încovoiat în fața unei jumătăți de casă...
Pe genunchii goi murea un roșu felinar*

*Am petrecut împreună întreaga noapte fără să-i vorbesc
Și l-am lăsat să plîngă lângă piatra dură
Omul era mut...*

Traducere de George DAMIAN

ADRIAN MITCHELL (Anglia)

cine s-ar mai teme

*Intr-o zi am fost lovit de adevăr.
De-atunci, vai, numai astfel o duc*

*Așa că înfășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.*

*Aud deșteptătorul țipînd cu durere,
N-am putut să-l opresc și m-am culcat din nou*

*Așa că toarnă-mi argint în urechi
Înfășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.*

*Adoșea ochii mi-i închid, tot ce văd e foc.
Într-o carte de telefoane din marmură am încrustat
toate numele*

*Așa că astupă-mi ochii cu păcură
Toarnă-mi argint în urechi
Înfășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.*

*Miroase a ars, sper să fie creierul meu de viață.
Dar nu-s decît miresme de margarete și mentă*

*Asa că înfundă-mi nasul cu usturoi
Astupă-mi ochii cu păcură
Toarnă-mi argint în urechi
Înfășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.*

*Unde ai fost în timpul acelei ticăloșii?
Jes lângă Cenotaif dai pe git o poșică*

*Așa că leagă-mi limba cu alcool
Înfundă-mi nasul cu usturoi
Astupă-mi ochii cu păcură
Toarnă-mi argint în urechi
Înfășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.*

*Bombardierele-ți sînt pe poziție, conștiința ta e nulă,
Ținta e omul pe care-ncerci să-l sugrumi*

*Așa că spală-mi trupul cu blîndețe
Leagă-mi limba cu alcool
Înfundă-mi nasul cu usturoi
Astupă-mi ochii cu păcură
Toarnă-mi argint în urechi
Înfășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.*

Traducere de H. STAMATIN

CADRAN

O „glumă“

Mircea Nedelciu, unul dintre „desantistii“ prozei de ultimă oră, care a reușit să atragă repede privirile încurajatoare ale criticii, se confesează revistei *Ateneu* după cum urmează: „Un bun coleg al meu, un prozator tînr decî, a făcut următoarea experiență: a încercat să afle cam cum era viața cotidiană în deceniul 60—70 folosind ca sursă numai proza românească scrisă și publicată atunci. N-a aflat aproape nimic“. Cu alte cuvinte, bieții prozatori de-atunci au scris despre toate, numai despre existența de fiecare zi n-au suflat o vorbă. Probabil temele lor predilecte erau marșienii, OZN-urile, necuvîntătoarele ori flora spontană. Dar reproșurile la adresa „bătrînilor“ nu se opresc aici. După părerea lui M.N. „literatura română din ultimii 30 de ani“, căreia, de altfel, i-a și dedicat volumul său „Amendament la instinctul proprietății“, oferă doar „sugestii de mare literatură“. Ca atare, deducem noi, din toată această perioadă nu s-ar alege la o adică nici o carte demnă de a i se acorda calificativul de „mare literatură“. De-accea, lasă a se înțelege interviuul din *Ateneu*, M.N. și colegii săi de generație nu prea au ce învăța de la înaintași. Pentru că scriitorilor în cauză le-a lipsit „știința“ procedurilor moderne de elaborare a textelor, „știința“ despre care M.N. vorbește cu o inexplicabilă autoritate. Teribilismul tînrului „desantist“ merge însă pînă acolo încît recunoaște că chiar sus-pomenita dedicație („Se dedică literaturii române din ultimele trei decenii“) n-a fost decît „o mică glumă“.

Ioanid DELEANU

FELURIMI

MEMENTO

„Se află suflete ticăloase care socotesc că e mai bine să fii porc satisfăcut decît om nefericit, și mai ales sînt din acelea care bocesc ceea ce se cheamă sfînta ignoranță. Însă cine a gustat omnia, o preferă, chiar în cea mai adîncă nefericire, îndestulării porcului. Așadar, spiritul apropielii trebuie tulburat, scormonindu-l pînă în străfunduri și împlinindu-ne astfel îndatorirea de a fi milostiv, deșteptîndu-l pe cel ce doarme cînd se apropie o primejdie sau cînd se ivește prilejul de a ne bucura ochii cu ceva frumos. Trebuie să neliniștim spiritele și să le inoculăm dorințe puternice, chiar dacă nu vor vedea niciodată împlinindu-se cele dorite. Trebuie să-l scoatem pe Sancho de-acasă, și luîndu-l de lîngă nevastă și copii să-l facem să alerge în căutare de aventuri; trebuie să-l facem om. Există o liniște adîncă, a străfundurilor sufletului nostru, și ea se dobîndește numai smulgîndu-ne din liniștea părelnică a vieții domestice“. (Miguel de Unamuno, „Viața lui Don Quijote și Sancho“, Editura Univers, 1973, p. 233).

„Nu te risipi. Concentrează-te. Nu te abate din drum dînd crezare zicerilor unora, care afirmă că bărbații nu sînt decît femei dilatate de căldură, sau că femeile nu sînt decît bărbați ascunși, pentru că poartă elemente masculine ascunse în măruntaiele

lor“. (Augusto Roa Bastos, „Eu, Supremul“, Editura Univers, 1982, p. 562).

DE GUSTIBUS...

„Pat egiptean «Sala», de două persoane, zice, am. Bucătărie poloneză, «Gdansk», am de asemenea deși accesoriile pentru ea s-a rătăcit nu-ș' pe unde. Am și bibliotecă cehoslovacă, însă cărți pentru ea — am măsurat chiar eu cu centimetru! — mai am nevoie exact de-un metru și douăzeci!“ (Evgheni Evtusenko, „Dulce ținut al poamelor“, Editura Minerva, 1983, p. 132).

CEI MAI BUNI DINTRE NOI

„Copilul la rîndul lui, depășește pe cei mai mari prin surprinzătoarele sale daruri de asimilare, extrema sa disponibilitate intelectuală, bogăția spiritului de fabulație, puterea de comuniune cu viața secretă a lumii. Cei mai buni dintre noi se recrutează printre acei care nu au îngăduit nici uzurii cotidiene și nici obsesiei treburilor servile să atenteze împotriva sufletului lor de copil. Copilăria este aceea care deține făgăduința unei supraumanități“ (Marcel Sendrail, „Întelepciunea formelor“, Editura Meridiane, 1983, p. 232).

Dumitru BRĂDAȚAN

I. DRUMUL PRIN LITERATURĂ

(urmare din pagina I)

ansamblu, identificarea unor trepte evolutive suficiente intenției critice de conturare a personalității, distincte de pe acum, a literaturii bucovinene.

Mitul spațial se impune, fără îndoială, ca o primă caracteristică a acestei literaturi. Ca element de joncțiune a literaturii „arborosene“ cu contemporaneitatea, mitul spațiului originar poate fi reperat, cu mai mare sau mai mică dificultate în Sertarul cu medalii (Alexandru Oltea), Destine din Nord (Ion Beldeanu), Satul cu oameni frumoși, Pasărea Phoenix (Dragoș Vicol), Vulpile, Oameni și munți (George Sidorovici), Scrisorile imperiale (Platon Pardău), Solemnitățile supușilor (Ion Țugui) sau în apa-

rent aridul roman La lumina zilei (Constantin Blănaru). Nepuțința desprinderii de concretul identificabil autobiografic? De cele mai multe ori nu.

Revenirea spre spațiul mitic trebuie înțeleasă — desigur, nu în toate cazurile — ca o încercare premeditată de afirmare și de personalizare estetică a spațiului bucovinean. Dacă celelalte provincii românești își creaseră prin Creangă, Sadoveanu, Slavici, Coșbuc, Odobescu, Goga sau Marin Preda criterii spirituale validate de conștiința marelui public, Bucovina mai avea nevoie de eforturi în această direcție. Există astăzi o dimensiune „Bucovina“ în literatura română validată de același public? O confirmă deplin Solemnitățile supușilor și fascinantul ținut al Dornei din Scrisorile imperiale.

Consemnări

● „Decada culturii dornene“. Tradiționala, deja, manifestare, desfășurată în perioada 20—29 februarie a.c., aflată la cea de-a IV-a ediție — „Decada culturii dornene“ a dobîndit în acest an, deopotrivă, amploare, calitate sporită și, implicit, o mult mai largă audiență în rîndurile publicului local și ale numeroșilor oaspeți ai cunoscutei stațiuni balneare.

În cadrul acțiunilor organizate, s-au detașat „Zilele teatrului dornene“, realizate de teatrul popular din Vatra Dornei, în colaborare cu Ansamblul „Ciprian Porumbescu“ din Suceava (care a prezentat opereta „Crai nou“), Teatrul „Mihai Eminescu“ din Botoșani, și întîlnirea Cenaclului din Suceava al Uniunii Scriitorilor cu cenaclurile literare „Țara de Sus“ din Cîmpulung Moldovenesc și „Lucian Blaga“ din Vatra Dornei, întîlnire prilejuind lui George Damian, Corneliu Maria Savu, lui Gheorghe Lupu, Victor Ionescu și Gheorghe Ioniță semnificative lecturi din creația lor poetică. Simpozioane, mese rotunde, debateri, expoziții de artă plastică, de artă populară, de fotografie și filatelice, spectacole, concerte-lecții, medalioane muzicale etc., au completat larga paletă de acțiuni organizate cu acest prilej, manifestarea dornenească înscriindu-se astfel ca un moment aparte în viața spirituală a orașului sucevean. (D.T.)

● Șezătoare literară. Elevii și cadrele didactice de la Liceul industrial nr. 2 din Suceava i-au avut ca oaspeți pe poeții Ion Beldeanu, George Damian, Gh. Lupu și Marcel Mureșeanu în cadrul unei șezători literare organizate de cabinetul de limbă și literatură română de aici. Cu acest prilej a fost lansat volumul de versuri „Armura solară“ de Ion Beldeanu, apărut recent la Editura Eminescu. Despre noul volum precum și despre cărțile de poezie ale celorlalți autori prezenți la manifestare editate în 1983 a vorbit prof. Octavian Nestor. Invitații au citit din creațiile lor și au acordat autografe. (I.B.)

● Forum. Cenaclul din Suceava al Uniunii Scriitorilor și-a reluat întîlnirile sale cu publicul, prezentînd recent pe scena Casei de Cultură a Sindicatelor din localitate o nouă ediție a Revistei literar-artistice vorbite „Forum“. Noul „număr“ (10), a oferit participanților un sumar divers și atractiv din care n-au lipsit poezia (Marcel Mureșeanu, Ion Cozmei, Ion Drăgușanu, Victor Rusu, Viorica Petrovici), comentariul critic (Mihail Iordache), însemnările de reporter (Ion Beldeanu), esul (Victor Rusu), notele de lector (D. Brădășan) sau pagina de literatură străină (Viorel Dârja). Rubricile revistei vorbite au fost punctate de reușite momente muzicale (Herna și Petru Horvat, Ioan Savin, Doina Șușu, Liliana Șoiman și Marcela Grozavu) și de un emoționant recital de versuri datorat elevei Didona Horvat. (I.B.)

● Expoziții. La Galeria de artă din Suceava a avut loc expoziția de gravură Traian Rotaru. Această preocupare mai veche și constantă a autorului s-a materializat în peste treizeci de lucrări de bună factură plastică. O anume epicitate a tablourilor, puterea de evocare, realizarea tehnică impecabilă fac din grupajul semnat de Traian Rotaru un „partener“ mai mult decît agreabil într-un dialog despre locuri și oameni. (A.T.)

● Clubul *Femina* a găzduit prima expoziție de design vestimentar a arhitectei Ioana Nistor, prilejuind publicului sucevean întîlnirea cu o autoare pentru care fantazia și bunul gust sînt argumentele cele mai la îndemînă. (A.T.)

● *Tipărituri*. Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă Suceava publică un nou volum de folclor, de această dată din ținutul Dornelor, culegere întocmită de Doru Scărlătescu, Grațian Jucan, Dragoș Nisioi. Prefața este semnată de conf. univ. dr. Vasile Adăscăliței, de la Universitatea din Iași. Coperta și grafica Ion Maței. Redactor de carte Victor Rusu.

Cartea cuprinde un total de 395 de piese: 5 cîntece sociale, 162 doine și cîntece de dragoste și dor, 34 cîntece satirice, 183 strigături, 2 balade, 5 orașii de nuntă, 3 plugușoare, un bocet, — culese într-un răstimp de 26 de ani (1951—1977), din 29 de localități de la 103 persoane (49 bărbați și 54 femei).

Marea majoritate a pieselor adunate sînt de o mare frumusețe. (George Macovei)

REALIZATORI : Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DĂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA. Tehnoredactare : Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
Str. Mihai Viteazul nr. 48

